Aanvullende bouwkundige inspectie

Jan Ligthartschool Gouda

Rapport 20A072
Uitgave oktober 2020

WATERSNIP advies

Colofon

Titel	Aanvullende bouwkundige inspectie Jan Ligthartschool Gouda
Status rapport	Concept
Projectnummer	20A072
Datum uitgave	oktober 2020
Samengesteld door	Brigit van Dam, adviseur Watersnip Advies John van Gemeren, senior adviseur Watersnip Advies
Foto's	Watersnip Advies
Naam en adres opdrachtgever	Mozaïek Wonen Postbus 219 2800 A Gouda
Contactpersoon opdrachtgever	de heer J. Wildschut

Alle auteursrechten ten aanzien van dit rapport worden uitdrukkelijk voorbehouden. Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van Watersnip Advies, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Inhoudsopgave

1 INLEIDING 3

2 LOCATIEBESCHRIJVING 5

2.1 HUIDIGE SITUATIE 5
2.2 PLANNEN 5

3 TOETSINGSKADER 7

3.1 EUROPESE RICHTLIJNEN 7
3.2 LANDELIJK NATUURBELEID- EN WETGEVING 7
3.2.1 Wet Natuurbescherming 2017 (Wnb) 7

4 RESULTATEN ONDERZOEK 11

4.1 METHODE 11
4.2 FLORA 11
4.3 FAUNA 11
4.3.1 Vogels 11
4.3.2 Vleermuizen 12

5 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN 15

5.1 CONCLUSIES 15
5.2 ALGEMENE ZORGPLICHT 15

6 BRONNEN 17

1 Inleiding

Mozaïek Wonen is voornemens nieuwbouw te realiseren op de locatie Snoystraat 2 te Gouda. Het huidige gebouw, de voormalige Jan Ligthartschool zal hiervoor worden afgebroken. In oktober 2018 heeft IDDS uit Noordwijk een Flora- en fauna onderzoek uitgevoerd op de locatie.
In voorbereiding op de sloopwerkzaamheden in het voorjaar van 2021 heeft Mozaïek Wonen Watersnip Advies gevraagd een aanvullende bouwkundige inspectie uit te voeren in het kader van de Wet Natuurbescherming. Hierbij is vooral bekeken of het gebouw mogelijkheden biedt voor jaarrond beschermde nesten van Huismus en Gierzwaluw en verblijfplaatsen voor vleermuizen.

In september 2020 hebben gekwalificeerde medewerkers van Watersnip Advies een uitgebreide bouwkundige inspectie verricht in het plangebied. Hierbij werd met name gelet op het voorkomen van mogelijkheden voor jaarrond beschermde nesten en verblijfplaatsen. Daarnaast is ook gekeken naar de verschillende biotopen binnen het plangebied. Deze zijn beoordeeld met betrekking tot potentieel voorkomende beschermde soorten.

Dit rapport geeft een overzicht van de aanwezige en verwachte flora en fauna in het plangebied. Vervolgens wordt aangegeven of er bij het realiseren van de voorgenomen plannen schade verwacht wordt aan beschermde soorten. Met het oog op de algemene zorgplicht, die geldt voor alle planten- en diersoorten, zijn enkele aanbevelingen opgenomen, gericht op het verbeteren van de biodiversiteit.

2 Locatiebeschrijving

2.1 Huidige situatie

Het plangebied ligt in de kilometervakken met de Amersfoortse coördinaten: 107,446 en 107,447. Binnen het plangebied staat het gebouw van de voormalige Jan Ligthartschool. Het gebouw is opgetrokken uit bakstenen. Er is een spouwmuur aanwezig. Het gebouw heeft een plat dak met bitumen. De overgang van de muren naar het dak is afgewerkt met een houten dakrand.

Figuur 1: Plangebied (rode contour)

Het gebouw is grofweg te verdelen in drie delen;
a. de voormalige klaslokalen: Dit deel van het gebouw is twee verdiepingen hoog;
b. de gymzaal: Dit deel van het gebouw is even hoog als de klaslokalen;
c. een tussenstuk dat beide delen verbindt: Dit deel is één verdieping hoog.
Aan de achterzijde, noordkant, van de gymzaal is een opbouw aanwezig, die later is opgebouwd. Deze opbouw heeft halfsteensmuren.

Het terrein rond het gebouw is grotendeels verhard en heeft de functie van schoolplein. Langs de rand van het schoolplein, aan de zuid- en oostkant staan enkele grote platanen. Rond het schoolplein en aan de noordkant van het gebouw is het terrein afgezet met een hek. Aan de noordkant groeien enkele ruigtekruiden. Aan de west- en zuidkant grenst het plangebied aan de Eerste Schoolstraat en de Snoystraat. Aan de oostkant loopt de Prins Hendrikstraat.

2.2 Plannen

Mozaïek Wonen is voornemens het gebouw af te breken om ruimte te maken voor een appartementencomplex, met 32 appartementen. Tevens zal het terrein rond de school opnieuw worden ingericht. Een groot deel van de aanwezige platanen zal worden behouden.

Figuur 2 t/m 5: Impressie van het schoolgebouw

3 Toetsingskader

3.1 Europese richtlijnen

Binnen de Europese Unie vormen de Natura2000-gebieden een netwerk van beschermde natuur. Het doel van deze gebieden is het behoud van de biodiversiteit in Europa. Het beschermen van kwetsbare planten en dieren en hun leefgebieden is hierbij het uitgangspunt. Deze richtlijnen zijn in Europa uitgewerkt in de Vogel- en Habitatrichtlijn. In de Nederlandse wetgeving zijn deze geïmplementeerd in de Wet Natuurbescherming. Deze wet is van kracht geworden op 1 januari 2017.

3.2 Landelijk natuurbeleid- en wetgeving

3.2.1 Wet Natuurbescherming 2017 (Wnb)

In de Wet Natuurbescherming zijn per 1 januari 2017 drie wetten opgenomen, te weten de *Natuurbeschermingswet*, *Flora- en faunawet* en *Boswet*.

Natura2000-gebieden
In Nederland zijn gebieden aangewezen als speciale beschermingszones. Deze gebieden vallen onder de Vogelrichtlijn en/of de Habitatrichtlijn en worden aangeduid als Natura2000-gebieden. Voor deze gebieden zijn instandhoudingsdoelen geformuleerd. Per provincie is het college van Gedeputeerde Staten verantwoordelijk voor het treffen van instandhoudingsmaatregelen en passende maatregelen. Tevens heeft de provincie de bevoegdheid om bijzondere landschappen of bijzondere provinciale natuurgebieden aan te wijzen, mits deze niet reeds onder een Natura2000-gebied vallen.
Activiteiten die mogelijk negatieve gevolgen hebben voor de kwaliteit van de natuurlijke habitats, of die habitats van soorten kunnen verslechteren of een significant verstorend effect zouden kunnen hebben op aangewezen soorten binnen een gebied, zijn vergunningsplichtig.

Soorten
De soortenbescherming is bedoeld om in het wild levende planten- en diersoorten te beschermen als er werkzaamheden plaatsvinden in en rond het leefgebied van een soort. In de Wet Natuurbescherming worden drie beschermingsregimes onderscheiden; Europees beschermde soorten vallen onder beschermingsregimes soorten 'Vogelrichtlijn (wnb-vrl) en beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn' (wnb-hrl) en nationaal beschermde soorten vallen onder beschermingsregime 'andere soorten' (wnb- andere soorten).

Werkzaamheden die schade kunnen veroorzaken aan soorten zijn, o.a; (ver)bouwen, slopen, of wegen aanleggen, water dempen en graven. Voor werkzaamheden die geen schade veroorzaken aan beschermde soorten, hoeft vooraf niets geregeld te worden. Als het echter onmogelijk is om schade aan beschermde soorten te voorkomen, dan moet vooraf bepaald worden of er een vrijstelling geldt of dat er een ontheffing moet worden aangevraagd.
De voorwaarden verbonden aan een vrijstelling of ontheffing zijn afhankelijk van de mate van bescherming van de planten- en diersoorten die binnen het plangebied voorkomen.

Wanneer in geval van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting schade ontstaat aan beschermde planten en dieren, is het mogelijk te werken met een goedgekeurde gedragscode die toepasbaar is voor de geplande activiteiten en de aangetroffen soorten. Indien dit niet het

geval is en er schade ontstaat aan beschermde soorten dient een ontheffing te worden aangevraagd. Ontheffingen worden aangevraagd bij de provincie. De voorwaarden verbonden aan een vrijstelling of ontheffing zijn afhankelijk van de mate van bescherming van de planten- en diersoorten die binnen het plangebied voorkomen. Een ontheffing wordt alleen toegekend als de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar brengen.

Het integreren van ecologische maatregelen in het plan kan een ontheffingsaanvraag voorkomen. Hierbij gaat het om het consolideren van het leefgebied van populaties.
Deze maatregelen dienen voorafgaande aan de werkzaamheden uitgevoerd te worden om zo de functionaliteit van het plangebied voor de beschermde soort(en) ten allen tijden te behouden. Het gaat daarbij dus om het voorkómen van schade (zie figuur 6).
Deze ecologische maatregelen dienen opgesteld te worden door of in samenwerking met een ter zake kundige.

Figuur 6: Stappenplan onderzoek Wet natuurbescherming (Bron: www.regelink.net)

In het kader van de Wet natuurbescherming zijn alle vogels beschermd. Tijdens het broedseizoen zijn de nesten van alle vogels beschermd en mogen niet verontrust worden. Nesten van sommige vogelsoorten zijn jaarrond beschermd. Ten aanzien van jaarrond beschermde nesten onderscheidt de Wnb vijf categorieën: nesten die buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (1), nesten van koloniebroeders die jaarlijks dezelfde vaste broedplaats hebben (2), nesten van vogels die niet in kolonie broeden maar wel jaarlijks dezelfde vaste broedplek hebben (3), nesten van vogels die jaarlijks gebruik maken van hetzelfde nest (4) en ten slotte nesten van vogels die geneigd zijn terug te keren naar de broedplek van het vorige jaar, maar wel flexibel genoeg zijn om zich

elders te vestigen indien nodig (5). De nesten van de vogelsoorten van categorie 1 t/m 4 zijn jaarrond beschermd. De nesten van de soorten in categorie (5) zijn jaarrond beschermd als er onvoldoende alternatieven zijn of als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Algemene zorgplicht (artikel 1.11)
Voor Natura2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende planten- en diersoorten geldt de algemene zorgplicht. Deze bepaalt dat een ieder die weet dat zijn of haar handelen nadelige gevolgen kan hebben voor Natura2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en flora en/of fauna, deze handelingen achterwege dient te laten, of verplicht is om maatregelen te nemen (voor zover redelijkerwijs kan worden gevraagd) die deze negatieve gevolgen zoveel mogelijk voorkomen, beperken of ongedaan maken. De zorgplicht kan gezien worden als algemene fatsoenseis die voor iedereen geldt.

Houtopstanden, hout en houtproducten
Het is verboden om een houtopstand buiten de grenzen van de bebouwde kom geheel of gedeeltelijk te kappen, zonder hier voorafgaande aan de werkzaamheden melding van te doen bij Gedeputeerde Staten. Indien er houtopstand gekapt moet worden geldt er een herplantplicht.
Let wel, hakhoutbeheer geldt als bestendig beheer. Het gaat om kappen ter verwijdering op korte of langere termijn.

Toetsing Wet Natuurbescherming 2017
In deze rapportage is alleen gekeken naar de aanwezigheid van beschermde soorten. Hierbij is extra aandacht besteedt aan jaarrond beschermde nesten en verblijfplaatsen voor vleermuizen. Een uitgebreide beschrijving hiervan is te vinden in hoofdstuk 4.
Andere onderdelen van de Wet Natuurbescherming, zoals gebiedsbescherming, komen niet aan de orde in deze rapportage.

4 Resultaten onderzoek

4.1 Methode

Op vrijdag 11 september 2020 hebben gekwalificeerde medewerkers van Watersnip Advies een Flora- en fauna-inventarisatie gedaan in het plangebied. Tijdens deze inventarisatie is een uitvoerige bouwkundige inspectie gedaan. Hierbij is vooral gekeken naar de mogelijke aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van Huismus en Gierzwaluw. Tevens is onderzocht of er mogelijkheden zijn voor verblijfplaatsen van vleermuizen.
Hierbij is middels de checklist van het Vleermuisprotocol van de Gegevensautoriteit Natuur geïnventariseerd welke functies het plangebied ten aanzien van vleermuizen zou kunnen vervullen. Hierbij is gekeken naar de resultaten van het onderzoek van IDDS. Deze bevindingen zijn zo nodig verder onderbouwd.
Tijdens de bouwkundige inspectie is als volgt te werk gegaan:

a. Met behulp van een ladder is de dakconstructie van de gebouwen aan de binnen- en buitenzijde geïnspecteerd op eventueel aanwezige ruimtes. Hierbij zijn ook dakpannen gelicht.
b. Met behulp van een schroevendraaier zijn de aanwezige spleten/ruimten gecontroleerd op mogelijkheid als invliegopening voor vleermuizen.
c. Er is rond het hele gebouw gezocht naar sporen die duiden op aanwezigheid van vleermuizen (bijv. uitwerpselen).

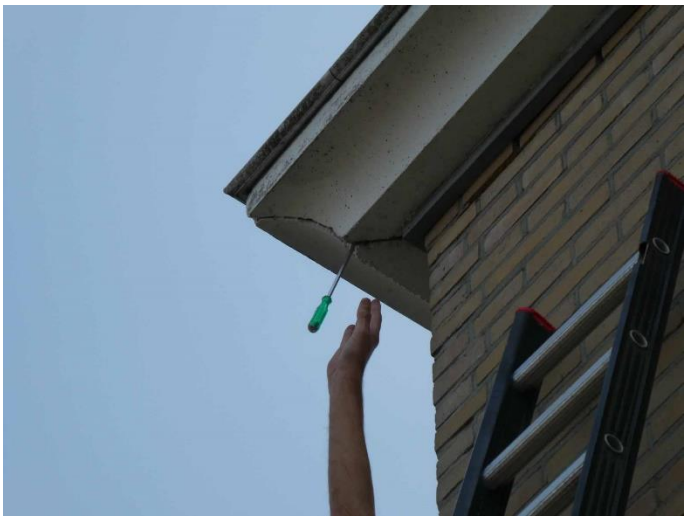

Figuur 7: Inspectie m.b.v. een schroevendraaier die op de foto los in een zeer smalle kier blijft staan: Geen invliegopeningen dus.

4.2 Flora

Langs de rand van het schoolplein staan enkele grote platanen. In de Eerste schoolstraat staat een rij gewone esdoorns langs het gebouw. Aan de noordkant van het gebouw groeien enkele kruidachtige gewassen, zoals Canadese fijnstraal, Duinriet, Grote brandnetel, Harig wilgenroosje.
Er zijn binnen het plangebied geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Er is binnen het plangebied ook geen geschikt biotoop aanwezig voor beschermde plantensoorten, die vaak specifieke eisen stellen aan hun leefomgeving. Beschermde plantensoorten worden daarom niet verwacht binnen het plangebied.

4.3 Fauna

4.3.1 Vogels

Tijdens de inventarisatie zijn verschillende algemene vogelsoorten waargenomen in de omgeving van het plangebied, zoals Houtduif, Kauw en Ekster. Alle vogels zijn beschermd in het kader van de Wet Natuurbescherming. De nesten van alle vogels zijn tijdens het broedseizoen beschermd en mogen niet opzettelijk verontrust worden. Gezien het feit dat het

veldbezoek buiten het broedseizoen heeft plaatsgevonden zijn er geen broedende vogels aangetroffen.

Nesten van enkele vogelsoorten, zoals Gierzwaluw, Huismus en verschillende uilensoorten, zijn jaarrond beschermd. Huismus en Gierzwaluw zijn afhankelijk van menselijke bebouwing voor hun nesten. Vaak bevinden deze zich onder de dakpannen van woningen en gebouwen. De dakconstructie, plat met bitumen is echter niet geschikt.
Een Gierzwaluw kan ook gebruik maken van een spleet of kier in een muur. Het gebouw is niet geschikt voor jaarrond beschermde nesten van deze soorten. Er zijn geen pannendaken aanwezig waar de vogels hun nest onder kunnen maken. Ook zijn er geen kieren of spleten aangetroffen waar een nest in gemaakt kan worden. Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied en in de directe omgeving geen huismussen waargenomen. Het stenige gebied is niet geschikt als leefgebied voor deze vogelsoort. De Gierzwaluw kon niet worden waargenomen, omdat deze soort reeds naar zijn overwinteringsgebied in zuidelijk Afrika is vertrokken.
De aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van Huismus en Gierzwaluw kan worden uitgesloten. Watersnip ondersteunt hierbij de conclusie van IDDS.

Binnen het plangebied zijn geen jaarrond beschermde nesten of geschikte locaties voor uilen en/of roofvogels aangetroffen. Het stedelijk en cultuurlijk gebied is niet geschikt als leefgebied voor deze vogelsoorten. Jaarrond beschermde nesten van uilen en/of roofvogels worden daarom niet verwacht binnen het plangebied.

4.3.2 Vleermuizen

Hoewel vleermuizen zoogdieren zijn, worden deze vanwege hun afwijkende eigenschappen als afzonderlijke groep behandeld in deze rapportage. Alle vleermuizen die voorkomen in Nederland zijn beschermd (wnb-hrl).
Uit de rapportage van IDDS blijkt dat er verschillende beschermde vleermuissoorten voorkomen in de omgeving van het plangebied, zoals Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger. De Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger zijn soorten die bij voorkeur hun verblijven in gebouwen hebben. De Ruige dwergvleermuis kan voor een verblijfplaats ook gebruik maken van bomen.

Tijdens de veldinventarisatie is een indicerend vooronderzoek uitgevoerd met betrekking tot vleermuizen. Hierbij is middels de checklist van het Vleermuisprotocol van de

Figuur 8: Verlichting direct onder de dakrand

Figuur 9: Ventilatierooster onder in de muur

Gegevensautoriteit Natuur geïnventariseerd welke functies het plangebied ten aanzien van vleermuizen zou kunnen vervullen.
In de rapportage van IDDS wordt aangegeven dat er geen invliegopeningen aanwezig zijn voor vleermuizen in het gebouw. Wel wordt aangegeven dat er in de muren van het gebouw enkele open stootvoegen aanwezig zijn. Door de aanwezigheid van lichtbronnen in de buurt van deze open stootvoegen zijn de locaties ongeschikt als verblijfplaats.

Watersnip vond: Het bakstenen gebouw heeft een spouwmuur. De ventilatieroosters van de spouw zitten aan de onderzijde van de muren. De opbouw achter de gymzaal heeft een halfsteensmuur en geen spouw. Tijdens het veldbezoek zijn de dakranden uitvoerig onderzocht op mogelijke kieren. Deze zijn niet aangetroffen of dusdanig smal dat de gebruikte schroevendraaier er in blijft hangen (zie foto). Tevens is er verlichting direct onder de dakrand aanwezig wat voor verstoring zorgt.

Figuur 10: Inspectie eventuele kieren langs de dakrand. Deze werden niet aangetroffen.

Aan de zuidkant van de gymzaal zijn enkele open stootvoegen aangetroffen om ongeveer 4 meter hoogte. Deze stootvoegen zijn nader onderzocht. Er zijn geen sporen aangetroffen die wijzen op de aanwezigheid van vleermuisverblijven. Ook deze stootvoegen zijn gesitueerd direct naar een lichtbron; een grote lamp die breed uitstraalt. Verder zijn er geen open stootvoegen aangetroffen in de muren van het gebouw.
De gaten die genoemd worden in de rapportage van IDDS zijn ook nader onderzocht. Het bleek hier om los metselwerk (losse voegen) te gaan en geen stootvoegen. De gaten hebben geen diepte of verbinding met de spouw. Deze gaten zijn dus niet geschikt als invliegopening voor vleermuizen.
Uit de bouwkundige inspectie van Watersnip Advies kan geconcludeerd worden dat de aanwezigheid van verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen kan worden uitgesloten. Deze conclusie sluit aan bij de bevindingen van IDDS.

Ten aanzien van de geschiktheid van het plangebied als foerageergebied sluit Watersnip Advies zich aan bij de bevindingen van IDDS. Het gebied heeft geen essentiële, onmisbare functie als foerageergebied in de wijk.

Figuur 11: Inspectie gaten aangegeven door IDDS. Zie schroevendraaier, staat in beschadigde, geërodeerde voeg

Figuur 12: Inspectie open stootvoegen nabij verlichting

5 Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk volgt een opsomming van de conclusies en aanbevelingen. Daarnaast wordt er aangegeven of er bij het realiseren van de nieuwbouwplannen schade verwacht wordt aan de beschermde soorten binnen het plangebied.

5.1 Conclusies

Uit de bouwkundige inspectie is gebleken dat het gebouw van de voormalige Jan Ligthartschool geen mogelijkheden heeft voor jaarrond beschermde nesten van Huismus en Gierzwaluw. De aanwezigheid van deze nesten kan worden uitgesloten. Tevens is het plangebied niet geschikt voor andere soorten met een jaarrond beschermd nest, zoals uilen en/of roofvogels.

Uit de bouwkundige inspectie is gebleken dat het gebouw van de voormalige Jan Ligthartschool geen mogelijkheden heeft als verblijfplaats voor gebouwbewonende vleermuizen. De aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen kan worden uitgesloten.

Gezien het moment van het veldbezoek zijn er geen broedende vogels aangetroffen in de aanwezige bomen. Indien bomen en struiken verwijderd worden, dient dit bij voorkeur buiten het broedseizoen van vogels te gebeuren, zodat overtreding van de Wet natuurbescherming wordt voorkomen. Het broedseizoen loopt globaal van 15 maart tot 15 juli. De Wnb hanteert echter geen standaard periode voor het broedseizoen; van belang is of een nest bewoond is. Indien een bewoond nest wordt aangetroffen, mogen er geen werkzaamheden uitgevoerd worden die het nest verstoren.
Voor aanvang van werkzaamheden tijdens het broedseizoen dient een terzake kundige een inspectie uit te voeren ten aanzien van eventuele broedende vogels.

5.2 Algemene Zorgplicht

Voor planten- en diersoorten geldt in het kader van de Wet Natuurbescherming de algemene zorgplicht. Deze bepaalt dat een ieder die weet dat zijn of haar handelen nadelige gevolgen kan hebben voor flora en/of fauna, deze handelingen achterwege dient te laten of verplicht is om maatregelen te nemen (voor zover redelijkerwijs kan worden gevraagd) die deze negatieve gevolgen zoveel mogelijk voorkomen, beperken of ongedaan maken. De zorgplicht kan gezien worden als algemene fatsoenseis die voor iedereen geldt.

In het kader van de zorgplicht wordt geadviseerd natuur-inclusief te bouwen. Ondanks dat er geen vogel- en vleermuisverblijven in de huidige bebouwing zijn geconstateerd kan in de nieuwe of gerenoveerde bebouwing in het plangebied rekening gehouden worden met de, nu afwezige, Huismus, Gierzwaluw en vleermuizen door het inbouwen van nestkasten en vleermuiskasten. Voor de Huismus wordt, in geval van een pannendak, geadviseerd de onderste twee rijen dakpannen vrij te houden en eventuele vogelschroten hoger onder het dak te plaatsen.
Er zijn tegenwoordig vele interessante mogelijkheden voor het creëren van ruimtes voor vogels en vleermuizen op de markt. Enkele aanbieders zijn: Faunaprojecten.nl, Veldshop.nl, Vivarapro.nl.

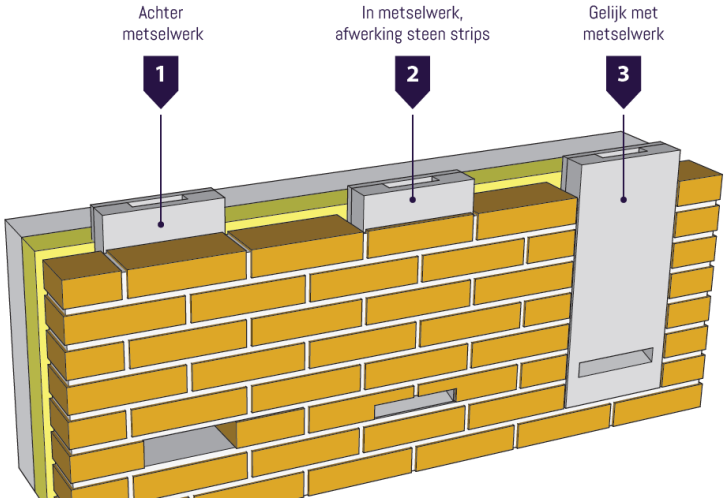

Figuur 13: Mogelijkheden voor vleermuizen: inbouwkasten

Figuur 14: Mogelijkheden voor gierzwaluwen: nestgelegenheid onder overstek of inbouwsteen in gevel (gierzwaluw, 2020)

6 Bronnen

Geraadpleegde literatuur

1. Uitgeverij 12 Provinciën, *Topografische Atlas Zuid-Holland 1:25.000*, Landsmeer 2012

2. Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden, *Wet van 16 december 2015, houdende regels ter bescherming van de natuur (Wet natuurbescherming)*, dec 2015

3. Ecologica, *Wet natuurbescherming, samenvatting wijzigingen natuurwetgeving*, 5 november 2018

4. Ministerie van Landbouw, natuurbeheer en voedselkwaliteit, *Rode Lijsten*, Den Haag, 2004

5. Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en Gegevensautoriteit Natuur 2017. *Vleermuisprotocol 2017*, maart 2017

6. BIJ12, *Kennisdocument Huismus Passer domesticus*, versie 1.0, juli 2017.

7. BIJ12, *Kennisdocument Gierzwaluw Apus apus*, versie 1.0, juli 2017.

8. Bij12, *Kennisdocument Gewone dwergvleermuis, Pipistrellus pipistrellus*, versie 1.0, juli 2017.

Geraadpleegde internetsites:

9. www.rijksoverheid.nl
10. www.bij12.nl
11. www.rvo.nl
12. www.regelink.net
13. www.vleermuis.net
14. www.zuid-holland.nl
15. www.zoogdiervereniging.nl
16. www.waarneming.nl

Watersnip Advies
Advies voor ecologie, landschap, water en recreatie
Watersnip v.o.f.
’s-Gravenbroekseweg 154
2811 GK Reeuwijk
KvK 76653862
+31 (0)182-395460
www.watersnipadvies.info
advies@watersnip.info